

erica

DHR. SCHOEBBEN ROGER

DORPSTRAAT 62
3745 EIGENBILZEN

011/

DRIEMAANDELIJKE UITGAVE VAN DE WERKGROEP LIMBURGSE NATUURGIDSEN

JUNI 1986

Verantwoordelijke uitgever: T. Dreesen Neeroeterenstraat 53 3671 Opoeteren

14de jaargang nr. 2

van de
WERKGROEP LIMBURGSE
NATUURGIDSEN.

Lid van:
Natuurbeschermingsactie
Limburg (NAL)
Nationaal Verbond
van Natuurbescherming

Redactie:

Cécile Ulenaers
Steenweg op Linde 66
3570 Linde Peer
Tel 011-735279

Annemie Verheyden
Naamse Steenweg 245
3800 St. Truiden
Tel 011-684060

Mimi Mondelaers
Leeuwerikstraat 3
3690 Bree
Tel 011-462575

Theo Dreesen
Neeroeterenstraat 53
3671 Opoeteren
Tel 011-864354

Abonnementen:
150 fr te storten op
235-0010248-75
v/d Limburgse Natuurgidsen

Aan dit nummer werkten mee:
Annemie Verheyden, Cécile
Ulenaers, Theo Dreesen,
Roger Schoebben,
Edgard Stevens.

Ieder auteur is verantwoor-
delijk voor zijn eigen
artikel.

Verantwoordelijke uitgever:
Theo Dreesen
Neeroeterenstraat 53
3671 Opoeteren

INHOUD

Nadenkertje	2
Woord vooraf	3
Limburgs landschap	3
Dag, Lieve mensen	4
Fietstochten	5
Vormingsactiviteiten	6
Korte berichten	7
Jaarvergadering	8
Geologische uitstap	9
Project afval	10
Jongerenhoekje	11
Eigen uitgaven	12
Kruisende woorden	12

het is al lang geleden
dat er nog eens een grote oorlog is geweest

vlak na een grote oorlog
is iedereen eensgezind
geen wonder trouwens
want alle sporen van de tegenstander
zijn vernietigd en vergruizeld
en de massa kiest altijd
de zijde van de overwinnaar

maar dertig jaar later
zijn alle tegenstellingen weer
aaneengegroeid
scherpten zich weer de zwaarden
van het anders denken
en van het anders gezind zijn

meer en meer moet je
of in de maffe massa verdwijnen
of je tot één van de beide partijen
verklaren
of door alledrie worden vernietigd

uit "De morgenmensen"
Luc Versteylen

98° T

18

1042

extra nummer

erica

DHR. SCHOEBBEN ROGER

DORPSTRAAT 62
3745 EIGENBILZEN

011 / 41

DRIEMAANDELIJKE UITGAVE VAN DE WERKGROEP LIMBURGSE NATUURGIDSEN

mei 1986

Verantwoordelijke uitgever: T. Dreesen Neeroeterenstraat 53 3671 Opoeteren

Toch ook nog even in herinnering brengen:

- * 8 juni 9 uur Parking "De Teut" in Zonhoven: Spinnen leren kennen onder leiding van Jos Jacobs.
Voormiddagwandeling. Zie kaartje in vorige Erica.
- * Cursus natuurgids te Hasselt. Wie zijn geheugen over een bepaald onderwerp wil opfrissen is van harte welkom. Hier is de lesrooster:
 - 24 mei Excursie Parklandschap. - 9 uur parking Kasteel Bokrijk.
 - 31 mei Plantkunde: begrippen, terminologie, determineren. KC Hasselt.
 - 7 juni Dagexcursie Voerstreek - zinkflora. KC Hasselt 8.30
 - 14 juni Praktijk determineren.
 - 21 juni Problemen met opdracht. Praktijk planten determineren.
 - 28 juni Dagexcursie Hoge Venen : kaart en kompas gebruiken.
Flora van een beekdal.
- * Abonnementsgeld Erica. Velen deden reeds hun bijdrage, waarvoor hartelijk dank. Anderen zijn het blijkbaar nog vergeten. Indien je Erica verder wil ontvangen, stort dan ook jouw bijdrage. DOE HET NU !
De richtprijs is 150 fr, maar voor minimum 50 fr kan het ook al.
Onze PR is 235-0010248-75 van de Limburgse Natuurgidsen, Steenweg op Linde 66 3570 Linde-Peer.
- * Is jouw adres / telefoon nog juist. Controleer het plakkertje op deze Erica. Zo niet, bel Cécile 011-735279

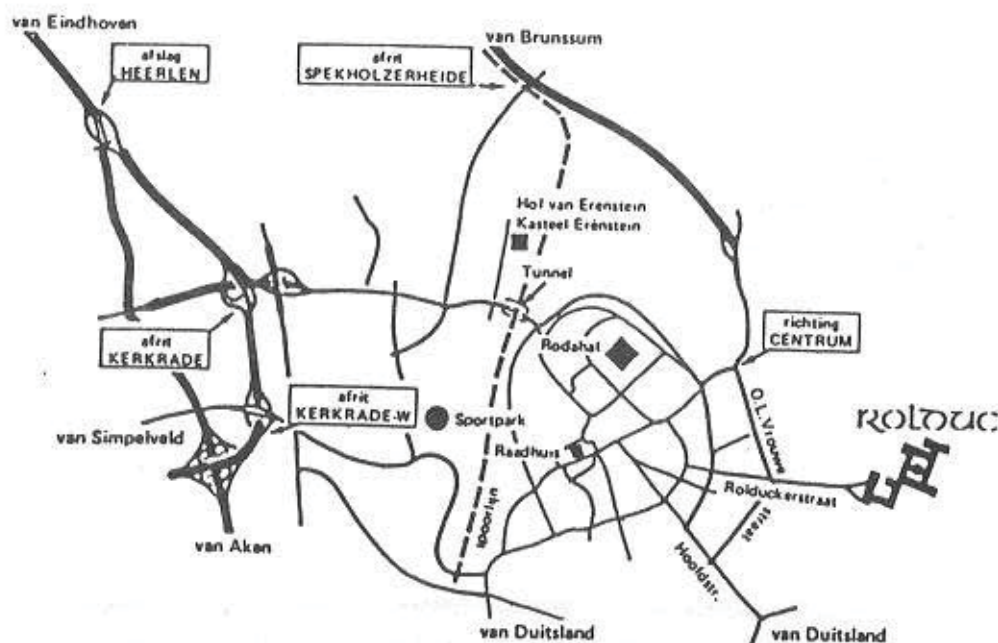

HOE GAAN WE NAAR ROLDUC – KERKRADE ?

Samenkomst : 9 uur Genk Station.

9.20 uur Maasmechelen: grensovergang op de autostrade, parking van de vrachtwagens.

Voor wie op eigen houtje gaat: best autoweg nemen naar Aken, afrit Heerlen nemen en dan afrit Kerkrade. Raadpleeg onderstaand kaartje, of vraag gewoon.

Provinciale contactdag

-2-

Naar jaarlijkse gewoonte worden ook in deze lente de vriendschapshanden tussen de Belgische en de Nederlandse natuurgidsen weer wat nauwer aangehaald. Na Aldebiezen vorig jaar, verbroederen we dit jaar in Nederlands Limburg. Door de organisatoren werd ons een beloftevol programma toegestuurd.

Op zondag 25 mei a.s., de eerste zondag na Pinksteren, worden wij verwacht in de oostelijke mijnstreek van Nederlands Limburg, vlak bij de Duitse grens. Onze gastheren zijn de I.V.N. afdelingen uit de regio.

Als centrum voor de hele happening is gekozen voor de eeuwenoude abdij van Rolduc te Kerkrade. Rolduc, of zoals enkele eeuwen geleden "Kloosterrade", vindt zijn oorsprong in de twaalfde eeuw. Het werd gesticht door Ailbertus. Zijn lichaam ligt onder in de crypte begraven.

Rolduc groeide vanaf het begin van de 12de eeuw tot aan de opheffing van de abdij, tijdens de Franse Revolutie, uit tot het grootste nog behouden kloostercomplex van heel Nederland.

De abdij van Augustijner-koorheren was door de eeuwen heen een centrum van wetenschap en cultuur. Staatkundig speelde ze een rol in het Hertogdom Limburg, terwijl Rolduc in de 17de en 18de eeuw ook economisch belangrijk werd. Onder leiding van de abten groeide toen uit de verspreide kleine kolenontginningen een grootbedrijf. De abdij deed vele boringen, bouwde pompinstallaties en legde wegen en kanalen aan.

Rolduc werd na de opheffing als abdij een onderwijsinstituut, eerst voor het Bisdpm Luik, later voor Roermond. De gebouwen breidden zich verder uit tot in de 20ste eeuw toe. Het internaat had een capaciteit voor huisvesting en verzorging van 450 leerlingen. De internen kwamen uit heel Nederland, uit België en Duitsland. Na sluiting van het internaat in 1971 werd besloten dit monumentale complex ter beschikking te stellen voor de studerende jeugd van Nederland en de grensgebieden.

Rolduc is nu het centrum voor de ontspanning van de geest, dit naast zijn rol als internationaal studiecentrum. Rondwalend door de oude kloostergangen proef je de rust uit lang vervlogen tijden. Of buiten in het bosquet ruik je de geur van het groen en hoor je de zang van vele vogels.

De voormalige abdij staat midden in een gebied waar eeuwenlang steenkool is gewonnen. Men zal hier op deze ontmoetingsdag ruime aandacht aan besteden. Het mijnmuseum is trouwens in het complex gevestigd, en zal vanaf 's middags geopend zijn.

Voor de liefhebbers is er ook nog een excursie georganiseerd in het nabij gelegen Wormdal. Op zichzelf is dit al een prachtig natuurgebied, maar het is vooral ook een geologisch monument. Als U meeloopt, overbruggen we enkele geologische tijdschalen in de tijdsduur van één uur. We zijn getuigen van indrukwekkende steenkoollagen die ineens in de diepte verdwijnen. Op andere plaatsen zien we de veel jongere formaties van zand en grind, aangevoerd door de Maas, die in lang vervlogen tijden hier stroomde, terwijl de rest van Nederland een delta vormde.

Op 25 mei, dan is de lente op zijn hoogtepunt. Daarvan zal zeker de flora en fauna in dit gebied getuigen. Langs de kronkelende Worm groeien vele plantensoorten en op de hellingen zullen de bossen vol luister zijn.

Voor wie zich speciaal op floristisch gebied wil informeren, staat een ekskursie in de Botanische tuin van Kerkrade op het programma.

Deze tuin is niet zozeer een verzameling van planten die op een wetenschappelijke manier in de tuin staan gerangschikt, maar meer een parkachtig geheel waar elke plant voorzien is van een bordje met vermelding van de naam, familie, voorkomen en bijzonderheid. Belangrijk is de verzameling van zuivere Limburgse planten. Overal in de tuin staan rustbanken om ook hier weer te genieten van de schoonheid der bloemenpracht.

Het lopen in de tuin is zeer ontspannend hetgeen zeker educatief werkt. De Botanische Tuin heeft een eigen educatief centrum, waar i.s.m. I.V.N. vrijwilligers, de scholen uit de omgeving natuurlessen verzorgd krijgen. Oorspronkelijk is deze tuin voortgekomen uit de mijnindustrie. Na een tijd van verval en verwildering is deze tuin weer in ere hersteld en geniet grote bekendheid.

Na dit alles is er Limburgse koffietafel op Rolduc, waar ieder nog gezellig kan napraten.

Jan Noteborn I.V.N. Kerkrade

P R O G R A M M A

09.30 - 10.00	Ontvangst met koffie op Rolduc
10.00 - 10.30	Welkom door de voorzitter van het I.V.N. afd. Kerkrade. Korte toespraken door dhr. L. Carboex (Voorzitter I.V.N. Limburg) en Jos Littmann (Voorz. Natuurgidsenkontakt).
10.30 - 12.00	Twee groepsrondleidingen door de abdij Rolduc. Gidsen: Mevr. Jeske de Hoon en Dhr. Dirk de Boer.
12.00 - 12.30	Ontspanning
12.30 - 13.30	Lunch. Lunchpakket zelf meebrengen, koffie, soep en frisdranken zijn verkrijgbaar.
13.30 - 16.00	Start van de ekskursies. - Wormdal: stevig schoeisel en paspoort vereist; - Botanische Tuin.
16.00	Limburgse Vla

Mensen die niet met de ekskursies meegaan, kunnen wandelen in het park (bosquet) van Rolduc of een bezoek brengen aan het mijnmuseum. Voor dit laatste moet toegangsgeld betaald worden.

Woord Vooraf

Beste Vrienden,

Sellafield, Kysjtyl in de Oeral, Tihange, Three Miles Island bij Harrisburg, nogmaals Sellafield, Tsjernobyl. Het kon allemaal geen kwaad. Het was volkomen veilig.

Men wist wel en men wist nog steeds geen blijf met de afval. Een reeks van rampjes en rampen sinds de opkomst van de kernenergie zo'n 30 jaar geleden! Men komt nu tot onthutsende vaststellingen: in de omgeving van Sellafield en ook van de andere centrales is het aantal kankergevallen en leukemie bij kinderen beneden de tien jaar onrustwekkend gestegen. Er is weliswaar geen wetenschappelijk bewijs, maar de feiten spreken voor zichzelf.

En nu Tsjernobyl! Het was en is nog steeds veraf en toch vlak bij de deur. Vluchten kan niet meer! Plots wordt de bevolking wakker. Vanuit natuurmiddens (smalend groene jongens genoemd) is het reeds lang voorspeld! Is men nu echt bezig aan een massale zelfmoord? Ik ben bang, jullie ook? Ik hoop maar dat eindelijk de draagwijdte van hun beslissingen inzien. Atoomenergie, nee bedankt!

Toch is het uiteindelijk lente geworden. Eind april, begin mei, een echte explosie van nieuw leven! Telkens, elk jaar opnieuw, geniet ik met volle teugen van dit wonder.

De zomer staat voor de deur. Samen trekken we weer genietend de natuur in met duizenden. Tracht de wandelaars inzicht te geven in heel het ecologisch gebeuren en zó een steentje bij te dragen aan de bewustwording van de brede massa.

Ik geloof nog echt in een nieuwe lente!

Roger Schoebben
Voorzitter.

LIMBURGS LANDSCHAP IN DE KIJKER

Onder deze noemer worden overal in Limburg een maand lang een ganse reeks natuuractiviteiten georganiseerd, in totaal een 26-tal.

Het begint op 24 augustus met de Hamse Natuurdag. Via de Provinciale Natuurdag te Koersel wordt de maand besloten op 21 september met de Nationale Natuurbeschermingsdag te Barvaux bij Durbuy.

Een volledig programma en uitgebreide informatie vind je hierover in de NAL-Krant.

NATUURMAAND

LIMBURG

24 aug - 21 sept

Vormingsactiviteiten

Daq, Lieve Mensen

4

Een vreemde lente dit jaar, aarzelend en meer lijkend op een verlengde winter. Zo kon het gebeuren dat onze jaarvergadering die we uitstelden tot 12 april, in de hoop op een lentewandeling, op een dagje na nog ondersneeuwde! En we wilden net ontsnappen aan die Siberische toestanden van Beringen vorig jaar...

Jammer dat de zaal in de namiddag niet volliep. Onze gastspreker Donaat Snijders, een fijnbesnaarde Maaslander met een groot hart voor de natuur, had u allen graag wat levenswijsheid meegegeven. Het meest treffende wil ik u niet onthouden of even herinneren: "*Man kann sich den ganzen Tag ärgern, aber man ist dazu nicht verpflichtet.*" Als Maaslander, dagelijks geconfronteerd met de aftakeling van zijn streek door de grindwinning, blijft hij toch gevoelig voor het mooie, het aangename rondom ons. Voor ons, strijdbare natuurgidsen, het overdenken waard... De afwezigen hadden het traditionele ongelijk.

Dubbel ongelijk hadden de afwezigen op de Contactdag met de Nederlandse Natuurgidsen te Kerkrade. 't Was een enige dag! Ik was geïntrigeerd door de klinkende naam van de historische abdij van Rolduc op de uitnodiging. Gelukkig stonden er enkele IVN-ers ons op de parking op te wachten, en lødsten ons door gangen en portalen naar de hartelijke ontvangst met koffie onder sfeervolle gewelven. Na enkele korte toespraken, afgewisseld met stemmige muziek, volgden we een gids voor een rondleiding door het imposante complex, met rijkversierde zalen en een kostbare bibliotheek. Amanda en Jos Paredis leken niet eens zo verrast als wij, in de bisschopszaal een ver familielid als Monseigneur geconterfeit te zien. Voor mij blijft de hoofdbouw met de voorgevel van de Romaanse kerk het meest indrukwekkend.

In de namiddag trokken we even de Duitse grens over voor een wandeling in het Wormdal, een prachtig natuurgebied rond de kronkelende Worm, dat vooral als geologisch monument interessant is. Het reliëf is erg afwisselend en in een steile wand zagen we zowaar steenkoollagen! Maar dat wisten de monniken al eeuwen, zij waren de eerste uitbaters.

Terug op Rolduc wachtte ons een Limburgse koffietafel met een gezellig praatje als afscheid. De dag was te kort om ook het mijnmuseum en de Botanische tuin van Kerkrade te bezoeken. Nog even een kijkje in de kruidentuin van Rolduc, genietend van de geuren en de zalige lentezon, dankbaar voor een geslaagde dag en voor zoveel vriendschap!

Sinds Erica 1 ontvingen we al heel wat stortingen, toch blijven we nog op 100 stortingen minder dan vorig jaar. Laatkomers zijn nog altijd welkom: zie ins rekeningsnummer op de binnenkant omslag.

Veel groeten, en geniet van de zomer!

Cécile.

**Ze doet bing als ze bang
moet doen!**

Vormingsactiviteiten

Gedurende het verlof wordt ook natuurbeleving wat ludieker opgevat. Edgard Stevens zag het ruim. In twee fietstochten wil hij een groot deel van Limburg, een deel van Luik en een stuk Nederlands Limburg verkennen.

Het is iets nieuws, maar een portie sportieve inspanning, overgoten met een natuurbelevingssausje, maken van deze twee fietstochten onvergetelijke vakantiedagen.

Op zondag 6 juli vertrekken we stipt te 9 uur aan het Gasthuis (ingang) van het kasteel Alden Biesen te Rijkhoven - Bilzen. De afstand bedraagt 50 km en we zijn terug rond 17 uur.

Langs verkavelings- en veldwegen rijden we richting Visé. Hier steken we de Maas over. We volgen de Maas stroomafwaarts, maken een bocht naar rechts, rond het Eysder- en Savelsbos, richting Maastricht, waar we terug de Maas oversteken. Langs verkavelingswegen en veldwegen rijden we terug naar Aldenbiezen. Opgelet, deze tocht is erg heuvelachtig !

FIETSTOCHT

zondag 7 juli

Alden Biesen

9 uur

Op 3 augustus, ook een zondag, vertrekken we om 9 uur stipt aan de Kanaalkom te Hasselt, dus aan de Kolenkaai, of ook aan het Volkstehuis.

De afstand bedraagt 45 km en men tracht weer terug te zijn tegen 17 uur. Vanuit Hasselt rijden we langs het Albertkanaal tot Zolder, dan via Hout-
halen en Zonhoven terug naar Hasselt.

FIETSTOCHT

zondag 3 augustus

Kanaalkom Hasselt

9 uur

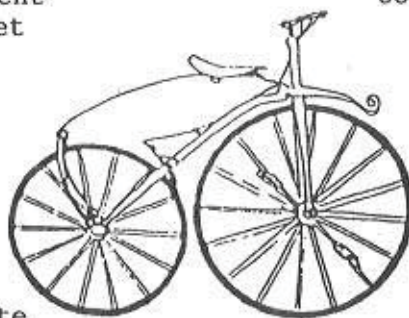
We kunnen deze tocht gerust de natuurreservaten-route noemen. Want op onze weg passeren we Kolberg, Wijvenheide, Kelchterhoef, Hengelhoef, de Teut, de Platweiers enz.

Al lijken de afstanden lang, dit is toch niet zo, als men bedenkt dat er een ganse dag over gedaan wordt. Iedereen kan en mag aan deze tochten deelnemen, natuurlijk als men over een goede fiets beschikt.

Omdat er nogal veel (meestal) over kleine wegen wordt gereden, bestaat natuurlijk de kans dat men een lekke band krijgt. Het best zorgt men dus voor herstel materiaal. Er dient ook pick-nick worden meege-
nomen om de motor aan het draaien te houden.

Er zijn verschillen waar iets interesse-beleven valt. We tempo zodat we nog van de natuur waar we

Zorg zo mogelijk wanneer we ons stalen laten om een wandeling te waar bv. fietsen verboden is.

lende stopplaatsen voorzien sants te zien is of te fietsen in een bedaard iets kunnen zien en horen doorheen fietsen. voor een fietsslot, voor ros een tijdje in de steek doen in een natuurreservaat,

Een volledige beschrijving van de fietstocht wordt bij de start uitgedeeld aan de deelnemers. Aan iedere deelnemer alvast een prettige tocht gewenst ! Alleen bij heel slecht weer gaat de tocht niet door.

Edgard Stevens.

Vormingsactiviteiten

Gedurende de vakantiemaanden wordt de cursus natuurgids te Hasselt onderbroken. Voor de cursisten is dit meestal het moeilijke moment om door te zetten, nu het persoonlijk werk moet beginnen. We wensen hun veel sterkte en doorzettingsvermogen, zó erg is het nu ook weer niet.

Voor iedereen die over het een of ander onderwerp zijn geheugen wil opfrissen of zijn kennis wil bijschaven, vermelden we hierna de cursusactiviteiten voor de volgende maanden. Men is er steeds welkom.

- 6 sept Excursie heide en vennen, de Teut Zonhoven, 8.30 CC Hasselt.
 13 sept Momentopnamen uit de dierenwereld II
 14 sept Vrije dagexcursie naar het Zwin. 7uur CC Hasselt
 20 sept Landschappen: bos, heide, park.
 27 sept Uitgangspunten van milieu-educatie.

CURSUS
 Natuurgids
 Iedere zaterdag
 KC Hasselt
 9 uur

In 't kort

** ERRATA, FOUTE INFO, ZETDUIVELTJE, MENSEN IS MISSELIJK....

In onze brochure "Geologie" is een fout geslopen: in de geologische tijdschaal werden de plaatsen van het verschijnen van de eerste zoogdieren, reptielen en zaadplanten door elkaar gehusseld. Frans Keijers heeft het geval opnieuw onderzocht en orde op zaken gesteld. De hieronder afgedrukte tijdschaal is de enige echte en waarachtige tijdschaal die in de brochure thuishoort.

Fig 1: De geologische tijdschaal

ERA	PERIODE	TIJDVAK	GESTEENTEN	OUDE MILJ.	GEBEURTENISSEN	LEVEN
KENOZOÏCUM	KWARTAIR	Holoceen	Zand - Löss Windafzettingen	0,01	Verbetering van het klimaat	Homo sapiens sapiens
		Pleistoceen	Zanden en grinden	2	Ijstijden: Würm- Kiss-Mindel-Gunz	Mammoet Primitieve mens
	NEOGEEN	Pliocene	Witte zanden	26	Opheffing van de Ardennen	Eerste primaten
		Mioceen	Glaucconietzand Kwartzand		Alpine plooiing	Zoogdieren ontwikkelen zeer sterk
MESOZOÏCUM	KRIJGT	Oligoceen	Kieien (Rupel) Henis	63	Verder opvullen v/h Bekken van Parijs en van de Noordzee	Mosasaurus Iguanodons Eerste bedekt- zadige planten
		Eocene	Klei - zand			Bloeiperiode v/d reptielen
		Paleoceen	Mergels			Eerste vogels (archeopteryx)
		Boven-krijt	Krijt	100	Krijtafzettingen van Zuid-Lieburg	Eerste zoogdier
	JURA	Onder-krijt		136		
		Malm	Mergels		Vorming van grote sedimentatie bekkens	
		Dogger	Kalkhoudende zandstenen			
		Lias	Continetale afzettingen		Continentendrift begint	
	TRIAS	Boven-trias				
		Midden-trias	Mosselkalk	225		
PALEOZOÏCUM	PERM	Onder-trias	Zandsteen			
		Boven-perm Onder-perm	Konglomerat	280	Afbraak van Her- cynische massieven	Eerste reptielen
	CARBOON	Bov-carboon	Zandsteen- schieffers- steenkool		Hercynische plooiing Steenkoolvorming	Eerste zaad- planten
		Ond-carboon	Kalksteen	345	Koraalreeën	Eerste Amfibieën
	DEVOON	Bov-devoon	Konglomerat- zandsteen-schiefer		Regressie	Koralen
		Mid-devoon	Kalksteen		Koraalreeën	Eerste beenviss
		Ond-devoon	Zandsteen-schiefer	395	Afbraakperiode	Pantservissen
	SILUUR		Leisteen - kwartsieten	430	Caledonische plooiing	Trilobieten Eerste schelpd.
			Schieffers	500		
	CAMBRIUM		Leisteen - kwartsieten	570		

PRE-CAMBRIUM: de langste periode ! 4600 -570 miljoen jaar !
 Dit is 8/9 van de ganse aardgeschiedenis !

** BEROJEUGD

De jeugdwerkgroep van de Milieugroep Bero heeft zich aangesloten bij de Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming en daarmee de JNM-afdeling "Lage Kempen" opgericht. De bedoeling is zijn zegje te hebben in de grote-mensen maatschappij op milieugebied. Ze vinden dat de volwassenen wat veel puinhoop achterlaten voor de wereld van morgen, hun wereld dus.

Door middel van exploratietochten in de natuur willen ze de jeugd laten kennismaken met de rijkdom van de natuur, om langs kennis en waardering tot bescherming te komen.

Wie in de westkant van de provincie in dit initiatief geïnteresseerd is of meer inlichtingen wil, kan contact opnemen met Steven Simons, Oude Baan 30, 3550 Heusden-Zolder, tel 011-536651.

** HEIDE-STUDIEVERBLIJF

Door het Natuurcentrum te Rekem wordt een studieverblijf ingericht met als onderwerp de heide, van 18 t.e.m. 22 augustus. De verblijfplaats is Rekem.

Deze dagen, bedoeld voor mensen met een hart voor de natuur, worden besteed aan studie over alles wat met het ecosysteem "Heide" samenhangt. Daarnaast is er ruimte voor natuurbeleving, rust en ontspanning. Wie een paar leerrijke alternatieve vakantiedagen wil doorbrengen, neemt best contact op met het Natuurcentrum te Rekem, tel 011/714444.

** HEIDE PROJECT VOOR SCHOLEN

Door hetzelfde Natuurcentrum van Rekem wordt een project uitgewerkt voor het onderwijs over de heide.

Voor het lager onderwijs is een werkboek voorbereid met opdracht fiches. De nadruk ligt op zelf-activiteit.

Voor het secundair onderwijs worden er verschillende projecten uitgewerkt, waarbij de heide uit verschillende hoeken wordt bekeken: ecologie, geologie, planten en dieren, enz. Het centrum zorgt ook voor begeleiding.

Wie met de klas op deze manier wil kennismaken met de heide, kan verdere inlichtingen bekomen op het Natuurcentrum.

** EXTRA WANDELINGEN

Mevrouw Vandezande uit Neeroeteren leidt sinds 12 jaar haar maandelijkse natuurwandeling in De Bek te Neeroeteren. Door omstandigheden kon ze in 't begin van dit jaar haar wandelingen niet aan de redactie doorgeven, waardoor er in de wandelkalender ook niets verscheen. Toen we haar onlangs ontmoetten, was deze bescheiden mevrouw toch een beetje ontgoocheld dat haar jarenlange reeks op deze manier werd afgebroken. Na enig aandringen wil ze toch verdergaan met haar kruidenwandelingen in juli, augustus en september, telkens op de tweede zondag van de maand. Daarbuiten leidt mevrouw Vandezande nog zeer veel wandelingen voor toeristen en dagjesmensen op uitstap, voor gepensioneerden en kinderen, alles op haar vriendelijk bescheiden manier. Ik dacht dat ze voor velen van ons als voorbeeld mag gesteld worden.

Dus: 13 juli, 10 augustus en 14 september, telkens te 14 uur, vertrek vanaf de parking op het eilandje in het kanaal te Neeroeteren.

** STUDIEKAMP - WERKKAMP

Er is nog meer nieuws van J.N.M., de Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming. In 1986 richten zij niet minder dan 35 zomerkampen in voor alle jongeren tussen 8 en 25 jaar.

De studiekampen zijn bedoeld als natuurbelevingskampen, waar naast studie, ook plaats is voor volksdans, zang, enz. Ze gaan door zowel in binnen- als in buitenland: Hoge Venen, Kempen, de Kust, Vlieland, Argonne, Cap Griz Nez...

De werkkampen, een twaalfstal, gaan door in samenwerking met Wielewaal, BNVR, enz. Inlichtingen krijg je uitgebreid op volgend adres:
J.N.M. Kortrijksepoortstraat 140 9000 Gent Tel 091-234781.

Achteraf bekeken

JAARVERGADERING TE TONGEREN OP 12 APRIL

Toen we om 10.15 uur aankwamen aan het Parochiaal Centrum St. Jan, binnen de Tongerse wallen, werden we, zoals verwacht, onmiddellijk doorverwezen naar de "Beukenberg". Daar, buiten de wallen ditmaal, zouden we inderdaad een 30-tal natuurgidsen aantreffen die het mooie weer ook wel eens vanop de waterscheidingslijn tussen Maas- en Scheldebekken wilden bekijken.

Paul Denis wist er voor onze groep gidsen uit verschillende lichten een boeiend verhaal van te maken, meermaals zijn stokpaardje Geologica berijdend en ons vol overtuiging in een grote omtrekkende beweging langs het kasteel van Betho leidend. Onderweg bekeek Ferdi Boelen de hemel en waarschuwde voor een bewolkte namiddag!

Ferdi mag dat nog doen, want we konden ons voor de rest van de dag verheugen in een overheerlijke lentezon....

Om de lunch te gebruiken keerden we terug naar het Centrum St. Jan, waar we ons om enige tafels schaarden en aan het gissen gingen over de namiddag-opkomst. Weldra begon er al meer en meer gidsenvolk binnen te sijpelen en rond 14 uur kon de vergadering van start gaan.

Zoals reeds zovele jaren sprak Roger Schoebben voor "anciens" en nieuw publiek weer levende woorden; en Cécile weet toch ieder jaar het saaie kasver-slag wat kleur en tempo te geven, terwijl er ook voor een overzicht van de vormingsactiviteiten van '86 een kwartiertje restte. Roger pleitte nogmaals voor eenheid in de kring van natuur-bewogen mensen, een Limburgse eenheid die dit jaar getuigenis zal vinden in een maandlange activiteitenkalender in het teken van het Limburgs Landschap. In deze periode van 21 augustus tot 21 september situ-eren zich de NNB-dag, een Groene Week en een Natuurfeest met Provinciale Natuur-dag. Willy Peumans mocht met overtuiging alle 54 aanwezige gidsen aansporen hieraan deel te nemen.

En op zo'n zonovergoten, jubelende dag mocht een feestrede zeker niet ont-breken: de feestredenaar heette Donaat Sniijders en feestelijk was het, jawel! Geïnspireerd als hij bleek vanuit zijn leven als oud-schooldirecteur, Maaslander, Germanist en heemkundige was hij een charmant causeur. Ons natuurgids-zijn kreeg van hem een teken en een opdracht mee van respectievelijk samenhorigheid en aan-dacht voor de jeugd. En al is onze gezamenlijke "gang naar lucht en water" kwets-baar door zijn vreedzaamheid, de mooie ervaringen blijven niet uit wanneer we niet opgeven ons in te zetten voor al het schone en wijde dat ons nog rest. En al zijn natuurgidsen niet expliciet bekend om hun dichtkunst, Donaat Sniijders wilde ons toch "poweten" noemen, mensen die trachten niet te vervlakken en zich verzetten tegen modes die stukken maken voor gegenden die na ons komen. Bloemrijke taal... we zullen er de gedichten van dhr. Sniijders waarschijnlijk nog eens op naslaan.

De vergadering naderde zijn einde met nog enige vragen van praktische aard door Cécile, alsook de mededeling dat werd toegezegd de cursus voor natuurgidsen in 1987 in Noord-Limburg te organiseren.

In de keuken was intussen duidelijke activiteit te horen en het beëindigen van het officiële gedeelte luidde dan ook onmiddellijk het gezellig samenzijn in, aan de dis met reeds traditionele geneugten van stokbrood met kazen allerhande en een lekker wijntje, een verantwoordelijkheid van gastvrouw Liliane.

Met nog een kortstondige onderbreking voor een kiekje liep ook deze harmo-nieuze dag ten einde en liep de zaal stilletjesaan leeg.

Tot volgend jaar, met nog meer ?

Achteraf bekeken

GEOLOGISCHE UITSTAP VAN 26 APRIL

Een enigzins grauwe lentemorgen, nog schuchter na de lange winter. Toch is er een vrij aardige opkomst aan de afrit in Herderen: 22 mensen zijn bereid de geologische klus te klaren die Paul en Frans hebben voorbereid.

Eerste stopplaats is in de buurt van de Lantingevangenis, niet om iemand af te leveren of om de zoveelste geslaagde ontsnapping ter plekke te volgen, maar gewoon omdat men daar toevallig een schitterend uitzicht heeft over het fraaie landschap van droog Haspengouw.

In Luik wordt de Citadel (per auto) bestormd, vanwaar men een prachtig overzicht krijgt van het ontstaan van de stad op een puinkegel van de Maas, en de groei ervan in de alluviale vlakte langs het slingerende Maaslint.

In Comblain au Pont wordt even halt gehouden om aan de overkant van de Ourthe de "boterhammen" te bekijken: door differentiële erosie lijkt de steile valleiwand van kalkplaten afgewisseld met schiefer, inderdaad op sneetjes met beleg.

Via een syncline in een groeve bij Aywaille bereiken we een der merkwaardigste dingen van de dag: de zogeheten Chantoires of verdwijngaten, waar de riviertjes plots in de kalklagen van de bodem verdwijnen. De Chantoire de Grandchamp wordt bereikt na een glibberige afdaling, de Chantoire du Trou du Moulin via een merkwaardige overslagmolen.

Rode schiefer met erin voor de eeuwigheid bewaarde strandribbels zien we bij Remouchamps, waarna het de hoogste tijd werd voor gewone alledaagse burgerlijke dingen: boterhammetjes oppeuzelen.

Na de middag werd met flukse pas de Ningliſpo "beklommen", via de watervallen, voorbij de talloze "bains", diepe uitgeschuurde kommen in de rivierbodem. Het "Bain de Venus" moest persé door Guido onderzocht worden, waarbij hij helaas (vonden de toeschouwers) maar niet wou uitschuiven.

Volgende halte was de waterval van Coö. Met de laatste krachten, met veel gezucht en gekreun, werd de 200 m hoger liggende top beklommen, vanwaar men een volledig overzicht kreeg van de ontzaglijke verwoestingen die de mens in dit landschap aanbracht, en van de degouterende commercialisering die men van dit natuurfenomeen(tje) heeft gemaakt. Het zou geen mens kwalijk genomen worden, indien hij de horendul makende, boven-alles-uit-knetterende go-cars zou overhoop schieten. Een vlaag van zinsverbijstering heeft men daarvoor zelfs niet nodig.

De terugreis deden we door een typisch Ardeens landschap: door de diep in het landschap ingesneden vallei van de Roanne bereikten we het plateau bij Francorchamp, waarna ieder weer huiswaarts toog.

Samengevat: een zeer leerrijke dag, bijzonder goed voorbereid en begeleid door Frans en Paul. Jammer dat de natuur nog in zijn prille beginfase stond: weinig typische kalkflora. Maar voor volgend jaar heeft ons onvermoeibaar duo ook op dit punt beterschap beloofd: aan de beurt is dan de Voerstreek en dan iets later in het seizoen. Als dat niet beloftevol klinkt !

T. Dreesen.

Want wat is konsumptie ?

*hometrainers verlappen
aan vaders
die met hun wagen
een brief gaan posten
achter de hoek*

*en kattevoer
aan moeders
die hun eigen kinderen
zonder ontbijt
naar school sturen*

Luc Versteyleen

wereldoriëntatie project AFVAL

SEDERT ENKELE JAREN WERKT EEN GROEPJE NATUURGIDSEN IN VERBAND MET "DE NATUURVEERTIENDAAGSE EN DE WEEK VAN HET BOS" DIVERSE NATUURGERICHTE EDUKATIEVE PROJECTEN EN OPDRACHTEN UIT .

Dit komt ten goede aan ongeveer 2 000 kinderen van de basisscholen van Groot-Bree en Kinrooi.

Tijdens de natuurveertiendaagse van dit jaar opteren we in verband met Wereldoriëntatie voor het project "AFVAL".

We kiezen voor een project omdat het een eenheid is van doelgerichte leerervaringen en leeractiviteiten. Een project heeft een sociaal probleem als onderwerp en mondt uit in een actie. De actie die we aan het project afval koppelen is "VERZAMELEN VAN KROONKURKEN". Deze kroonkurken worden gebruikt als hulpmiddel in de hoogovens van de Metallurgie Hoboken. Bij het smelten en reduceren van lood- en koperhoudende ertsen is een bepaalde hoeveelheid ijzer nodig. De metaalstukjes mogen niet te groot zijn waardoor kroonkurken dus uiterst geschikt zijn en zo niet de afvalberg nog groter maken.

WAAROM WE SPECIAAL KIEZEN VOOR HET PROJECT "AFVAL" ?

We stellen vast dat het kind afhankelijk is van zijn milieu. De kinderen moeten nu al inzien dat hun milieu nog leefbaar moet blijven. Bij dit inzicht speelt de attitudevorming een grote rol. Attitudevorming houdt in dat men houdingen, ingesteldheden aanleert die niet aangeboren zijn. Het project "afval" zal tot die vorming bijdragen doordat de kinderen bij het uitwerken van dit project in diverse lessen meer aandacht en interesse krijgen voor het afvalprobleem in hun onmiddellijke omgeving, in hun ruimere omgeving en in het wereldgebeuren, denken we hier o.a. aan de sloppenwijken en het kernaafvalprobleem.

Dit project geeft ook de mogelijkheid aan de kinderen relaties te leggen en in te zien dat wegwerpverpakking het afvalprobleem vergroot ; dat de voorverpakte goederen meer afval leveren dan niet voorverpakte ; dat de verpakking de prijs verhoogt ; dat kroonkurken en plastic in de natuur niet afbreekbaar zijn. Onze weggooi-maatschappij is er oorzaak van dat bepaalde grondstoffen uitgeput raken en tenslotte dat afvalophaling en verwerking noodzakelijk zijn voor het leefbaar houden van onze leefomgeving. Door te werken met dit project zullen de kinderen misschien ook kritischer kopen i.v.m. verpakkingen en leren ze zuiniger omspringen met materialen zoals papier, glas en hout.

HOE WE DIT PROJECT UITWERKEN IN DE KLAS :

Op losse blaadjes werken de kinderen het project uit. Op het volgende bladzijde vinden jullie enkele voorbeelden. Dit project bevat een blaadje vraagstukjes, taal, geschiedenis van het huisvuil, huisvuilverwerkingsinstallaties in de provincies, doe-tips Wie interesse heeft in zo een project kan dat bestellen aan voordelige prijs. Tel. 011 / 46 45 16 .

MIMI MONDELAERS

AFVAL

AFVAL, WAAR DENK JE AAN ?

Sluit je ogen.

Schrijf de woorden rond afval op !

afval

AFVAL, ENKELE VRAAGJES ...

Schrijf voor jezelf de antwoorden op.

Daarna kan je hierover samen met je leerkracht een gesprek houden.

A 1 AFVAL, wat weet je ervan ?

2 AFVAL, wat heb je er al mee gedaan ?

3 AFVAL, wat vind je fijn, niet fijn ?

B 1 AFVAL, wat wil je erover leren ?

2 AFVAL, wat wil je eraan doen ?

3 AFVAL, wat wil je veranderen ?

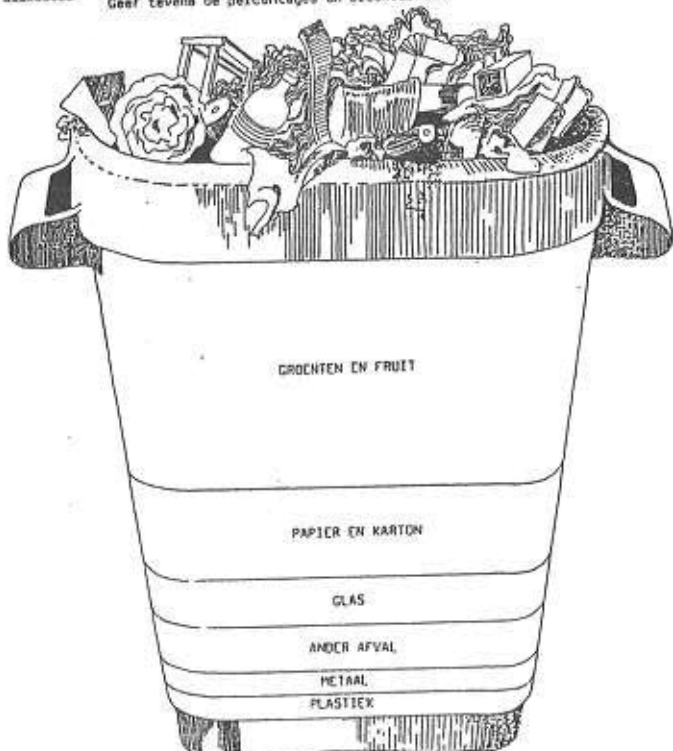
WAT ZIT ER IN DIE BAK ?

1e graad. Tekent wat er in de vuilnisbak zit.

2e graad. Bekijk de vuilnisbak en vul in:

In elke 100 kg afval zit 50 kg
20 kg
10 kg
10 kg
5 kg
5 kg

3e graad. Zelfde opdracht als de tweede graad.
Geef tevens de percentages en breukvormen.

DE NATUUR LEERT ONS EEN LESJE.

De natuur gaat anders met afval om.

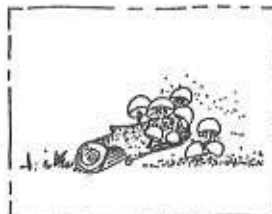
Als planten dood gaan zorgen schimmels (paddestoelen) en allerlei diertjes voor de vertering.

Er blijven uiteindelijk stoffen over waar andere planten weer van leven.

In dode dieren leggen insecten vaak eitjes.

De larven van de insecten leven dan in de dode dieren.

Hieronder vind je enkele voorbeelden hoe afval wordt afgebroken in de natuur. Schrijf bij elke tekening wat je er in ziet.

A. SPREEKWOORDEN.

Zet het juiste nummer bij de betekenis van het spreekwoord.

1) Een gevulde boom geeft geen schaduw meer.	A. Vieze taal verradt vieze mensen.
2) Als ieder voor zijn eigen deur veegt, zijn alle straten schoon.	B. Een slechte reuk.
3) Zijn eigen nest bevuild.	C. Wat verloren gaat kan geen voordeel meer geven.
4) Een appeltje met iemand te schillen hebben.	D. Hij vertelde kwade, genese dingen over zijn familie.
5) Vuile monden, vuile gronden.	E. Ik moet met hem over een vervelende zaak praten.
6) Er is geen vuiltje aan de lucht.	F. Ieder moet zijn eigen fouten verbeteren.
7) Er zit een luchtje aan.	G. Er is niets aan de hand.

B. ROLLENSPEL.

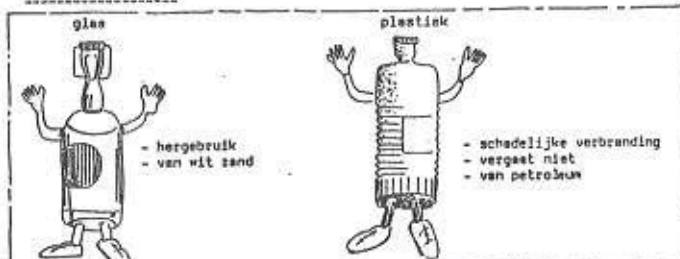
Een plasticen cola-fles en een glazen melkfles liggen samen in het bos.

Ze vertellen hun belevenissen.

Als je stil bent kan je meeluisteren.

Schrijf een leuk verhaal.

een doordrakerij:

C. SAMENGESTELDE WOORDEN.

Vorm enkele samengestelde woorden met het woordje afval.

Schrijf ze hieronder. (Je mag het woordenboek gebruiken.)

- afvalpapier.	
- afvalolie.	
- afval.....	
- afval.....	
-	
-	

EEN VASTE BIJDRAGE VOOR DE JEUGD .

IN DE WEIDE EN LANGS WEGEN VIND JE
BOTERBLOEMEN .

GAAN WE WEER EENS OP VERKENNING UIT ?

De boterbloemen vind je waar de grond wat zuirig is. Weet je dat boterbloemen licht giftig zijn ? Op een wandeling door de weide kun je dat gemakkelijk vaststellen. Je ziet dat het vee de boterbloemen niet lust omdat ze een scherpe smaak hebben. Weet je nu ook waarvan de naam komt "scherpe boterbloem" ? Ze bloeit vanaf mei tot in de herfst.

STENGEL EN BLADEREN :

Voel aan de stengel. Is hij hol of vol ? Met een loep kun je goed de haartjes zien op de bladeren, die niet allemaal dezelfde vorm hebben. De bladeren die onder aan de stengel staan hebben een lange bladsteel, die door diepe insnijdingen in vijf of zeven slippen verdeeld is. Hoger op de stengel zie je de bladeren met een korte bladsteel en vijf smalle bladslippen. Bij de bovenste bladeren ontbreekt de bladsteel. Teken zo een blad.

BLOEM :

De bloem bestaat uit 5 glanzende afgeronde goudgele kroonblaadjes en 5 groengele kelkbladeren. Als je de meeldraden telt, kunnen er dat wel een 20-tal zijn. Gebruik je loep. Vind je ook de stampers ? De bijen vinden er hun voedsel : nectar en stuifmeelkorrels. Als je een kroonblaadje neemt, zie je onderaan een klein schubje waarachter een nectar-kliertje verborgen zit.

WORTEL :

Als je nieuwsgierig bent naar het verborgen gedeelte in de grond, steek dan met een schopje een boterbloem uit. Je vindt dan een ondergrondse stengel en heeft op deze manier ook levenskansen als de weide wordt gemaaid.

VRUCHT :

Waar de bloemen uitgebloeid zijn, zie je kleine knotsjes.

MIMI MONDELAERS

DE HOGE VENEN door Rik Schuiten 50 frank
Ontstaan en uitzicht, fauna en flora van ons grootste natuurgebied.
Beschrijving van de mooiste bezienswaardigheden en 7 uitgestippelde wandelingen.

GEOLOGIE VAN BELGIË EN LIMBURG door Frans Keijers 50 frank
Geologie op een boeiende en begrijpelijke manier geschreven. Onmisbaar voor elke natuurgids.

ZEELAND door Theo Dreesen 50 frank
Wordingsgeschiedenis van het Zeeuwse landschap, geboetseerd door mens, water en wind, met beschrijving van de interessantste excursiepunten.

HOE DOEN WE HET ? door Liliane Dedroog 30 frank
Een beknopte geïllustreerde handleiding voor het determineren van planten.
Een onmisbaar hulpje bij het gebruik van een flora.

MET KAART EN KOMPAS door Theo Dreesen 20 frank
Beknopte handleiding voor het werken met stafkaart of kompas.

Alle uitgaven kunnen besteld worden bij Theo Dreesen Neeroeterenstraat 53
3671 Opoeteren. Tel 011-864354. Na bestelling ontvangt men een rekening.

Kruisende Woorden

Oplossing maartnummer 1/86

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1		P	R	I	M	U	L	A		D
2	B	A	A	R	S		A		N	U
3	E	N	T				K	R	A	I
4	S	T	E	R	N		V	S		V
5	L	E	L	I	E		E	T	T	E
6	A	R	S	E	E	N		E	E	L
7	G		L	T				R	U	S
8		H	A	V	E	R		S	T	E
9	F	A	N	I	C	U	M		E	I
10	A	N	G	S	T	I	G		N	

Opgave juninummer 2/86

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

- Horizontaal:
1. Broekland - aftands schaaop op Texel.
 2. Wijffjesschaap - plantengeslacht.
 3. Kroon (afk) - marmersoort (afkomstig uit Henegouwen)
 4. Volksnaam voor de driedistel.
 5. Abdij in Kerkrade.
 6. Hoge raad (afk) - Franse sleutel (omgekeerd) - eerste letters van een metaal.
 7. Duitse rivier - zeedonderpad - groente.
 8. Viermaal dezelfde klinker - lamprei.
 9. Decigram (afk) - stroom in Wenen.
 10. Rheum.

- Vertikaal:
1. Natuurgebied in Nederlands Limburg.
 2. Zo is de vorm van een Judasoor.
 3. Kippeproduct - oude lengtemaat - muzieknoot.
 4. Afdeling van planten - berg op Kreta.
 5. Gemeente in Limburg - weidevogel - rivier in Siberië.
 6. Wind in het Middellandse Zeegebied - voorzetsel.
 7. Soort Gibbon - naaldboom.
 8. Munt (lat) - visschrappen (vervoegd).
 9. Oud medicinaal gewicht - windas in een molen.
 10. Zeevogel (zonder de kleur !)

Inzending : Edgard Stevens Nijverheidsstraat 17 3740 BILZEN